

IX kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
I POLITYKI REGIONALNEJ
(NR 191)
z dnia 30 listopada 2022 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 191)

30 listopada 2022 r.

Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, obradująca pod przewodnictwem posła **Tomasza Ławniczaka (PiS)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– informację o realizacji programu Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020.

W posiedzeniu wzięli udział: **Małgorzata Jarosińska-Jedynak** sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej wraz ze współpracownikami oraz **Jarosław Florkiewicz** doradca ekonomiczny w Najwyższej Izbie Kontroli.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Sławomir Jakubczak**, **Agnieszka Jasińska** i **Damian Stanisławski** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Szanowni państwo, otwieram 191. posiedzenie Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.

Witam panie i panów posłów. Witam także zaproszonych gości, w szczególności przedstawicieli Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej na czele z panią sekretarz stanu, minister Małgorzatą Jarosińską-Jedynak. Pani minister, witamy serdecznie. Witam także współpracowników. Witam przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli i przedstawicieli korporacji samorządowych.

Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum. Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia obejmuje rozpatrzenie informacji o realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020. Proszę panią minister Małgorzatę Jarosińską-Jedynak o przedstawienie informacji. Pani minister, oddaje głos.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej Małgorzata Jarosińska-Jedynak:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, szanowni państwo, jeżeli chodzi o Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020, jesteśmy w końcowym etapie realizacji tego programu. Jest to program największy, z największym budżetem, nie tylko w Polsce, lecz także w całej Unii Europejskiej. Alokacja na ten program w perspektywie 2014–2020 wynosiła 126 mld zł. Głównie dofinansowane obszary to kwestie związane z gospodarką niskoemisyjną, z ochroną środowiska, przeciwdziałaniem i adaptacją do zmian klimatu, transportem, bezpieczeństwem energetycznym, ochroną zdrowia, dziedzictwem kulturowym. Najwięcej środków zostało zarezerwowanych i przeznaczonych na sektor transportu – aż 87,5 mld zł, stanowiące około 70% alokacji całego programu.

Jeżeli chodzi o kwestie związane z postępem realizacji programu – tak jak już powiedziałam, jesteśmy w końcowej fazie jego realizacji – bardzo wysoka kontraktacja, 93,6% alokacji zostało już zakontraktowanych, czyli mamy podpisane umowy z beneficjentami na realizację projektów, 2940 projektów podpisanych na łączną kwotę 118,1 mld zł. Całkowita wartość tych projektów to 230 mld zł. Również możemy pochwalić się w tym programie wysokim poziomem rozliczenia środków z Komisją Europejską. 82,4% alokacji zostało już scertyfikowanych do Komisji Europejskiej. To stanowi około 115 mld zł

wydatków kwalifikowalnych, z czego wkład unijny to prawie 104 mld zł. Dotychczasowa refundacja z Komisji wynosi łącznie około 92,5 mld zł. Są to więc środki, które też na bieżąco są rozliczane i przekazywane zwroty do budżetu państwa.

Jeżeli chodzi o kwestie związane z tym, co jeszcze przed nami, to przede wszystkim perspektywa finansowa 2014–2020, zgodnie z zasadą $n+3$ pozwala na wydatkowanie środków – uznaje za kwalifikowalne wydatki poniesione do końca 2023 r. Zatem tu jeszcze jest czas na wydatkowanie środków i rozliczenie ich najpóźniej w lipcu 2024 r. Ostatnie wydatki ponosimy do końca roku 2023. Natomiast ostatni wniosek o płatność i środki rozliczone mogą być zatwierdzone przez instytucje zaangażowane w realizację programu do 30 czerwca 2024 r.

Zgodnie z danymi, które uzyskaliśmy od instytucji pośredniczących, czyli tych instytucji, które są zaangażowane w realizację POIiŚ, cel certyfikacji na rok 2023 wyniesie około 22 mld zł wydatków kwalifikowalnych. To oznacza, że ta certyfikacja programu na koniec 2023 r. przekroczy 100% alokacji. Przede wszystkim przekroczenie tego magicznego pułapu 100% alokacji jest niezbędne do tego, aby w przypadku, kiedy jakieś wydatki zostaną uznane za niekwalifikowane przez Komisję, można było przedstawić do kwalifikowania inne wydatki.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, tak jak już powiedziałam, to też największy program w Polsce, ale również w całej Unii Europejskiej. Cechuje się największą liczbą tak zwanych dużych projektów. Komisja Europejska wydała decyzję dla 112 dużych inwestycji. Rezultaty, które osiągnęliśmy, realizując POIiŚ, na pewno widziecie państwo w całym kraju, ponieważ zakończyliśmy już około 1500 inwestycji, najwięcej w sektorze zdrowia i w sektorze związanym z ochroną środowiska.

Z kolei inwestycje o największej wartości zostały ukończone w sektorze transportu. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad udostępniła do ruchu w ramach tylko samego programu około 1500 km dróg, 162 km autostrad, 1200 km dróg ekspresowych, 147 km dróg krajowych. Również w ramach POIiŚ zrealizowaliśmy 29 obwodnic miast.

Jeżeli chodzi o sektor środowiska, tu wspieramy budowę, modernizację systemów kanalizacji sanitarnej. Sfinansowaliśmy 5,6 tys. km sieci, również 217 oczyszczalni ścieków. Jeżeli chodzi o transport kolejowy, w umowach, beneficjenci zakładają modernizację ponad 1100 km sieci kolejowej. Również w ramach transportu miejskiego będziemy mieli do dyspozycji ponad 202 km nowych i zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra. Jeżeli chodzi o kwestie związane z sektorem energii, 824 km gazociągów przesyłowych.

Program wspierał również inwestycje w obszarze kultury. Dofinansowanie uzyskało 459 obiektów kulturalnych. Ale myślę, że takim jednym z najbardziej istotnych w dzisiejszych czasach sektorów jest sektor zdrowia, a tu dofinansowanie unijne uzyskało 318 podmiotów leczniczych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko w czasie pandemii COVID-19 również aktywnie przyczynił się do niwelowania negatywnych skutków pandemii. Z tych środków, które udało się wygospodarować w ramach jeszcze niezakontraktowanych działań, niezakontraktowanych projektów, wolnej alokacji w programie, przeznaczyliśmy na walkę z COVID-19 ponad 900 mln zł. Prawie 850 mln zł to były nowe projekty realizowane w sektorze zdrowia, 60 mln na rozszerzenie projektów transportowych.

Jeżeli chodzi o środki z instrumentu REACT-EU, dodatkowe środki, które zostały przeznaczone na realizację programu, Komisja Europejska zatwierdziła nam dwie zmiany programu w kontekście wdrażania instrumentu REACT-EU. Zagospodarowano środki w wysokości 3,4 mld zł na wsparcie inwestycyjne, ale również na działania zaradcze w odpowiedzi na skutki wywołane pandemią COVID-19. Głównie przeznaczone na sektor ochrony zdrowia, energetyki, transportu miejskiego. Zakontraktowaliśmy do tej pory z tych 3,4 mld zł ponad 2 mld; sektor energii – 1,44 mld zł; projekty z sektora zdrowia – prawie 500 mln zł.

Planowane środki, które nam zostały jeszcze do zakontraktowania w wysokości prawie 1,3 mld zł, przeznaczone będą na wsparcie oddziałów, ale również jednostek organizacyjnych ponadregionalnych podmiotów leczniczych i wsparcie projektów pozakonkursowych z zakresu transportu miejskiego – tutaj w kontekście zakupu taboru autobusowego nisko- i zeroemisyjnego.

Dzisiaj również, szanowni państwo, biorąc pod uwagę, że jesteśmy w trakcie zamykania perspektywy finansowej 2014–2020, kończenia projektu, zastanawiamy się też nad tym, które projekty będą podlegały fazowaniu, ponieważ nie wszystkie z rozpoczętych projektów uda się z sukcesem zakończyć do końca roku 2023. Zastanawiamy się nad możliwością fazowania projektów – na co daje zgodę też Komisja Europejska – i kontynuowanie tych projektów w perspektywie 2021–2027 w programie FEnIKS. Może to mieć miejsce w przypadku kilku projektów transportowych, kolejowych i drogowych czy też projektów z sektora transportu miejskiego. Natomiast wszystko to jest bardzo dynamiczne, ponieważ mamy jeszcze rok tak naprawdę do zakończenia tych projektów. Bardzo dynamicznie te działania przebiegają, aczkolwiek przygotowujemy się do ewentualnej konieczności fazowania projektów.

Jak już wspomniałam, 31 grudnia 2023 r. to ostateczna data kwalifikowania wydatków. Do 30 czerwca 2024 r. mamy czas na ostateczne rozliczenie projektów, zatwierdzenie wniosków o płatność beneficjentów i do 15 lutego 2025 r. jest termin na przekazanie dokumentów zamknięcia do Komisji Europejskiej i końcowe sprawozdanie z wdrażania programu. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Szanowni państwo, otwieram dyskusję. Do głosu już zgłasza się pan poseł Waldemar Ślugocki, któremu właśnie oddaję głos. Proszę.

Poseł Waldemar Ślugocki (KO):

Bardzo dziękuję. Wysoka Komisjo, pani minister, ja mam w zasadzie dwa pytania. Chciałbym prosić o rozszerzenie tych wątków, o których już pani de facto powiedziała, pani minister. Po pierwsze, chciałbym zapytać o poziom kontraktacji środków. W tej informacji, którą od pani otrzymaliśmy – choć wspomniała pani, że wszystko wskazuje na to, że ten poziom kontraktacji będzie za chwilę wynosił ponad 100% – póki co widzimy 93,6%. Zdaję sobie sprawę z tego, że różnice kursowe, czyli wzmocnienie euro w stosunku do złotówki powoduje, że tych środków do kontraktacji mamy więcej. To dobrze i źle. Dobrze z punktu widzenia potencjału kontraktacyjnego, czyli możemy wpisać kolejne inwestycje. Ale pytanie, jak to wygląda w poszczególnych osiach priorytetowych. Czy mamy gotowe projekty, które moglibyśmy wpisać? Najlepiej, żeby one były zakończone albo bardzo zaawansowane – żebyśmy mogli oczywiście ten poziom kontraktacji mieć na poziomie zdecydowanie ponad 100%. Bo zgoda z panią, że doświadczenia poprzednich perspektyw pokazują, że jednak są jakieś korekty ze strony Komisji. Warto byłoby mieć taki potencjał, aby te wydatki zastępować już zrealizowanymi projektami. To jest pierwsze pytanie.

Drugie pytanie dotyczy oczywiście projektów fazowanych, bo to też jest oczywiście bardzo dobry obyczaj i prawna możliwość, że Komisja Europejska zgadza się na fazowanie projektów, zwłaszcza tych złożonych, liniowych projektów jak projekty kolejowe czy drogowe. Wiem, że są takie projekty, które stale, z perspektywy na perspektywę są fazowane, ale to wynika ze złożoności materii. Tu nie ma we mnie, proszę wybaczyć, żadnej złośliwości ani żadnych podtekstów. Jeżeli państwo macie już zdiagnozowane – zapewne tak – w jakiejś mierze... Zdaję sobie sprawę na bazie własnego doświadczenia, że kolejowe projekty są najbardziej tutaj zagrożone. One są przede wszystkim fazowane. Jeśli chodzi o te drogowe – myślę tu o drogach ekspresowych drogach – tutaj ta realizacja i nasze doświadczenie jako państwa biorcy, beneficjenta, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad są zdecydowanie lepsze, ale i materia łatwiejsza niż projekty kolejowe. Także kłania się tu struktura własnościowa i inne okoliczności, złożoność samego procesu inwestycyjnego. Jak to tutaj wygląda, pani minister, ile projektów przewidujecie państwo do fazowania i jakie to są wartości? Bardzo dziękuję.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Proszę bardzo.

Jest jedno jeszcze zgłoszenie. Pan poseł Wiesław Buż.

Poseł Wiesław Buż (Lewica):

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, pani minister, wspomniała pani o tym, że realizowane są obwodnice w liczbie ponad 20. Ja wiem, że rząd przyjął

ten program budowy 100 obwodnic w latach 2020–2030. Czy to są te obwodnice realizowane w ramach tego programu? A jeśli tak, to co z pozostałymi? Czy one są zaplanowane, zaprojektowane? Jaki jest stan realizacji tego postanowienia Rady Ministrów ogłoszonego publicznie w kwietniu ubiegłego roku? Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Żeby zakończyć tę sekwencję, to jeszcze dodatkowe pytanie ze strony pana przewodniczącego Waldemara Śługockiego. Potem głos oddam pani minister.

Poseł Waldemar Śługocki (KO):

Zapomniałem zapytać, pani minister, mówiła pani jeszcze o REACT-E – 1,3 mld zł na szeroko rozumianą ochronę zdrowia. Czy tam macie państwo już beneficjentów? Na jakiej zasadzie będą wybierane podmioty, które będą mogły aplikować o te środki finansowe? Bo mam jakąś konkretną myśl, która powoduje, że to pytanie formułuję. Jakbym mógł otrzymać informację, czy to jest jakaś procedura konkursowa. W jaki sposób ewentualnie potencjalni beneficjenci, na przykład szpital kliniczny uniwersytecki, mogliby aplikować ewentualnie o te środki? Czy jest jeszcze jakaś otwarta formuła, żeby zachęcić szpital kliniczny do aplikowania? Czy już tutaj państwo wszelkie środki zakontraktowaliście? Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję.

Pani minister, kompleks pytań. Oddaję głos.

Sekretarz stanu w MFiPR Małgorzata Jarosińska-Jedynak:

Dziękuję bardzo. Jeżeli chodzi o kwestie związane z poziomem kontraktacji, do końca roku jeszcze będziemy podpisywać jedną umowę na kwotę 1,35 mld zł, co da też poziom kontraktacji na poziomie 95%, a poziom certyfikacji do końca roku na poziomie 86%. Mamy projekty rezerwowe. Oczywiście też rozmawiamy z ministrem finansów o kwestiach związanych z nadkontraktacją w ramach POIiŚ, żebyśmy mieli pewność, że w przypadku uznania przez komisję jakichś wydatków za niekwalifikowalne będziemy mieli je czym zastąpić. Oczywiście różnice kursowe też tutaj są bardzo istotne, bo wyższy poziom, tak jak pan przewodniczący powiedział, powoduje, że musimy tych projektów poszukiwać w większej liczbie. Ale lista projektów rezerwowych, szczególnie w sektorze drogowym, jest bardzo bogata.

Jeżeli chodzi o projekty fazowane, nie ma możliwości, aby w perspektywie 2021–2027 sfinansować coś, co się sfazowało w 2007–2013. Takiej możliwości nie ma. Będą wyłącznie realizowane projekty z perspektywy 2014–2020, które się nie zakończyły. Tak jak powiedziałam, najwięcej ich będzie w sektorze kolejowym. Ale też dynamicznie ten proces tutaj postępuje. Jeżeli państwo pozwolicie, to przygotowujemy taki materiał o kwestiach, które są na dzień dzisiejszy, razem z kwotami. Na ten moment takiej listy nie posiadamy. Ja osobiście nie posiaduję przy sobie. Zatem przygotowujemy i prześlemy ją w formie pisemnej.

Jeżeli chodzi o kwestie związane z obwodnicami i programem 100 obwodnic, szanowni państwo, te 29, które wskazałam, zostały zrealizowane w tej chwili w ramach POIiŚ. Część się jeszcze robi, nie zakończyło się jeszcze, jeszcze są w trakcie realizacji. Pozostała liczba z tych 100 obwodnic będzie realizowana w ramach nowego programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021–2027. Dodatkowo zostały one również wskazane w ramach KPO – część z tych obwodnic. Część z tych obwodnic realizowane jest w ramach środków budżetu państwa z Krajowego Funduszu Drogowego. To finansowanie jest bardzo złożone i składa się z wielu instrumentów.

Jeżeli chodzi o instrument REACT-EU, tam był tryb konkursowy. Nabór wniosków już się zakończył. W tej chwili trwa ocena tych dokumentów. Z tego 1,3 mld zł będziemy wspierać ponadregionalne podmioty lecznicze w kwocie 454 mln zł; 45 projektów z zakresu wdrożenia e-usług w placówkach POZ, transplantologii oraz inspekcji sanitarnej – 511 mln zł; wsparcie powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w kwocie 90 mln zł. To są te obszary, które będziemy wspierać z tego 1,3 mld zł. I jeszcze projekty pozakonkursowe – transport miejski transport nisko- i zeroemisyjny.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Dziękuję.

Szanowni państwo, czy są jeszcze jakieś pytania? Proszę bardzo. Józefa Szczurek-Żelazko, pani poseł, oddaję głos.

Poseł Józefa Szczurek-Żelazko (PiS):

Szanowny panie przewodniczący, pani minister, ja mam takie pytanie doprecyzowujące do ostatniego zdania z pani wypowiedzi. Powiedziała pani, że będziecie państwo wspierać te projekty w zakresie ochrony zdrowia. Interesują mnie te środki przekazywane do stacji sanitarno-epidemiologicznych. Jak mam to rozumieć? Czy to są środki, które dopiero będą w trybie konkursowym przekazywane? Czy to już jest decyzja? Na jakim etapie jest proces uruchamiania tych środków?

Sekretarz stanu w MFiPR Małgorzata Jarosińska-Jedynak:

Jeżeli pan przewodniczący pozwoli, ja przekażę głos pani dyrektor, żeby nie pomieszać.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Proszę uprzejmie.

Zastępca dyrektora Departamentu Programów Infrastrukturalnych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej Barbara Baka:

Bardzo dziękuję. Jeżeli chodzi o stacje sanitarne, mieliśmy dwie tury, dwa podejścia do wsparcia stacji sanitarnych. To była faktycznie nasza główna troska z punktu widzenia środków REACT-EU. One mają takie walory i ku temu były przeznaczone. Pierwsza transza REACT-EU została już rozdysponowana w trybie pozakonkursowym – główny inspektor sanitarny oraz wojewódzkie stacje, czyli poziom wojewódzki, zostały wybrane. Najpóźniej do końca bieżącego roku ta kontraktacja już zostanie zakończona. Miała się zakończyć w listopadzie, ale jeszcze chwili potrzeba Ministerstwu Zdrowia na domknięcie kwestii proceduralnych. Natomiast z drugiej transzy REACT-EU uruchomiliśmy wsparcie dla stacji powiatowych. Ten projekt jest też wylaniany w trybie pozakonkursowym. Przeznaczaliśmy prawie 100 mln zł – 90 mln zł, oczywiście zależy od kursu. Najpóźniej w pierwszym kwartale, wstępnie szacujemy, że w lutym, nastąpi już kontraktacja środków dla stacji powiatowych. Stacje sanitarne były w dwóch transzach. Najpierw GIS ze stacjami wojewódzkimi, a w drugiej transzy stacje powiatowe.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Bardzo dziękuję. Proszę bardzo, pani poseł.

Poseł Józefa Szczurek-Żelazko (PiS):

Chciałabym prosić o doprecyzowanie. Czy te stacje powiatowe wszystkie będą beneficjentami, czy jakieś wskazane? Jeżeli tak, to przez kogo?

Zastępca dyrektora departamentu MFiPR Barbara Baka:

One są wylaniane na poziomie Ministerstwa Zdrowia. Oczywiście nie jesteśmy w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb stacji sanitarnych. Dysponujemy ograniczoną alokacją i patrząc wstecz, w jaki sposób planowano wsparcie stacji sanitarnych, była zrobiona diagnoza przez Ministerstwo Zdrowia – te najpilniejsze potrzeby, które możemy zrealizować jeszcze w perspektywie 2014–2020, bo to było kluczowe. Pojawiało się bardzo dużo dylematów i konieczny był kompromis pomiędzy tym, co faktycznie jest w pełni potrzebne... Ale tam w dużej mierze były bardzo duże inwestycje infrastrukturalne, którym nie podołalibyśmy do końca bieżącej perspektywy. W rezultacie po przeprowadzeniu diagnozy przez Ministerstwo Zdrowia w odniesieniu do rodzaju stacji oraz zakresu mamy taki kompromis, na jaki mogliśmy sobie w tej chwili pozwolić.

Przewodniczący poseł Tomasz Ławniczak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Czy ktoś z państwa jeszcze chciał zabrać głos? Nie widzę. Szanowni państwo, zamykam więc dyskusję.

Zamykam też posiedzenie. Informuję, że protokół z tego posiedzenia wraz z załączonym pełnym zapisem jego przebiegu będzie do wglądu w sekretariacie Komisji. Dziękuję bardzo za obecność.